

УДК: 339.13:339.9:341.24

DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2025-4-15-24>

ПЕТКОВА Леся Омелянівна¹

доктор економічних наук, професор,

Orcid ID: 0000-0003-4519-3726

l.petkova@chdtu.edu.ua

ЛЕЩЕНКО Марина Миколаївна¹

кандидат економічних наук, доцент,

Orcid ID: 0000-0002-0210-9582

m.leshchenko@chdtu.edu.ua

ЗАГОРУЙКО Іван Олексійович¹

кандидат економічних наук, доцент,

Orcid ID: 0000-0003-2819-0793

zagoruikovanmacro@gmail.com

¹Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна

ІНСТИТУЦІЙНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ УМОВ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ КОНТРАКТІВ

***Анотація.** У статті досліджено інституційні фактори формування та трансформації фінансових умов міжнародних комерційних контрактів в сучасних умовах розвитку світової економіки. Виявлено, що зміна глобального ландшафту призводить до формування диференційованих фінансових зон на основі геополітичної близькості країн, що стає визначальним бар'єром для узгодження параметрів міжнародних розрахунків. Досліджено вплив дедоларизації та посилення банківського комплаєнсу на структуру платіжних механізмів та доступність міжнародної ліквідності. Обґрунтовано необхідність адаптації стандартів фінансової звітності до впровадження смарт-контрактів, як інструменту забезпечення виконання зобов'язань. Результати дослідження можуть бути рекомендовані до використання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності при управлінні фінансовими ризиками та розробці стратегій адаптації бізнесу до нових інституційних умов світової економіки.*

***Ключові слова:** фінансові умови, міжнародні комерційні контракти, геоелекономічна фрагментація, банківський комплаєнс, смарт-контракти, фінансова звітність.*

Постановка проблеми. Сучасна архітектура міжнародних економічних відносин визначається поглибленням інституційної складності, що трансформує теоретико-методологічне підґрунтя формування фінансових умов міжнародних комерційних контрактів. В умовах нестабільності ринків та швидкої зміни інформаційного середовища, традиційні підходи до контрагування виявляються недостатньо ефективними, оскільки не враховують вплив інституційного середовища на фінансові зобов'язання контрагентів. При цьому, слід враховувати ряд ризиків інституційно-правового характеру щодо невизначеності виконання платіжних зобов'язань через розбіжності у національних законодавствах, та валютно-фінансові ризики, пов'язані з нестабільністю світових фінансових ринків та обмеженнями на рух капіталу, які інституційно визначені через регуляторні політики окремих держав.

Актуальність дослідження підтверджується динамікою зростання збитків у сфері міжнародної торгівлі, спричинених неефективним структуруванням фінансових умов контрактів. Так, за даними Міжнародної торгової палати (International Chamber of Commerce, ICC), понад 25% міжнародних комерційних спорів прямо пов'язані з неоднозначним трактуванням фінансових зобов'язань, умов платежів та механізмів валютних застережень [1]. Згідно з оцінками експертів [2], у країнах із низькою якістю інституційного середовища витрати на забезпечення виконання контрактів можуть сягати до 30-40% від вартості самого контракту. За звітами страхових компаній (включені до звіту «Global Insolvency Outlook»), щорічні обсяги безнадійної дебіторської заборгованості в міжнародних комерційних операціях становлять сотні мільярдів доларів. Часто причинами стають не лише фінансові проблеми самих контрагентів, а й раптові зміни валютного регулювання або неможливість виконання угоди через санкційні чи регуляторні бар'єри, які не були враховані у фінансових умовах контракту.

З огляду на складності структури міжнародного бізнес-середовища та, водночас, високу волатильність фінансових параметрів зовнішньоекономічних операцій, набуває актуальності проблема обґрунтування інституційних передумов формування умов міжнародних комерційних контрактів для забезпечення фінансової стійкості контрагентів та їх адаптивність до глобальних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість дослідження інституційних основ фінансових відносин, особливо в контексті міжнародної економічної діяльності є загально визнаною, що підтверджується регулярним оновленням фундаментальних праць, зокрема десятого видання фундаментального теоретичного дослідження «Фінансові ринки та інститути» (F. Mishkin & S. Eakins, 2023), що дає ґрунтовне розуміння, як ці інститути визначають середовище, у якому формуються фінансові умови міжнародних комерційних контрактів [3]. Дослідження С. Tang et al. (2022) доводять, що стійкість світових фінансових ринків неухильно підвищується саме завдяки розвитку фінансових інститутів [4]. Це має прямий вплив на зовнішньоекономічну діяльність: чим стійкішим є ринок, тим меншою є премія за ризик, яку контрагенти закладають у ціну контракту. Водночас Х. Zhang & С. Sun (2024) на прикладі країн G20 підкреслюють, що надійність державної політики та ефективність нагляду мають вирішальний стабілізуючий вплив, тоді як довіра між секторами більше реалізується на рівні конкретної фірми [5]. Для суб'єктів міжнародної комерційної діяльності це означає, що державні інститути створюють «каркас» безпеки, але умови конкретної угоди залежать від погодження ключових умов контрагентами.

Сучасні геополітичні трансформації, описані J. Petry & A. Nölke (2024), вносять суттєві корективи у фінансову архітектуру контрактів [6]. Формування «альтернативних фінансових просторів» та поступова дедоларизація змушують компанії переходити від використання долара США до юаня або інших національних валют у міжнародних розрахунках. Це змінює традиційні підходи до валютних застережень у контрактах, оскільки вимагає врахування волатильності нових валютних пар.

Оцінка інституційного середовища через Індекс глобальних фінансових центрів (GFCI) та дослідження М. Wardle & М. Mainelli (2024) демонструють пряму залежність між політичною стабільністю та ефективністю фінансових вузлів [7]. Для міжнародного контрагування це є індикатором вибору юрисдикції. Так, фінансові умови угод, що обслуговуються у високорейтингових центрах (Лондон, Нью-Йорк, Сінгапур), зазвичай характеризуються нижчими трансакційними витратами.

Окремої уваги заслуговує інституційне регулювання (за класифікацією Dubai International Financial Centre, DIFC, 2022), яке охоплює правила запобігання банкрутству та захист інтелектуальної власності [8]. Гіпотетична залежність між рівнем регулювання та інноваціями, аналогічна кривій Лафера, дозволяє припустити існування «оптимального рівня регулювання», за якого фінансові умови контрактів є найбільш гнучкими та ефективними. Надмірне ж регулювання, зокрема у сфері боротьби з відмиванням грошей (KYC/AML), як зазначається у звітах IOSCO (2023), може створювати додаткові часові та фінансові бар'єри при здійсненні трансакційних платежів [9].

Вагомою інституційною передумовою трансформації міжнародної торгівлі є діяльність профільних об'єднань, зокрема Асоціації глобальних фінансових ринків (Global Financial Markets Association, GFMA). У спільній доповіді з Boston Consulting Group (BCG) (2023) експерти GFMA наголошують на потенціалі технології розподіленого реєстру (Distributed Ledger Technology, DLT), яка здатна скоротити глобальні витрати на кліринг та розрахунки на 20 млрд. дол. США щорічно. Для міжнародного контрагування впровадження DLT означає перехід до смарт-контрактів та токенизованих платежів, що забезпечує більшу ліквідність та швидкість виконання зобов'язань. Проте, широке застосування таких інновацій може стримуватися відсутністю єдиних регуляторних рамок та стандартів кібербезпеки [10, с. 7–8].

Поряд із технологічними чинниками, критичне значення має стандартизація фінансової інформації. Дослідження К. Sultan та ін. (2024) на прикладі 1200 компаній підтверджує, що впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (International Financial Reporting

Standards, IFRS) значно покращує інституційне середовище [11]. Зокрема, перехід на єдині стандарти звітності сприяв зростанню транскордонних інвестиційних потоків на 20% та покращенню порівнянності фінансових звітів на 25% [11, с. 604]. Для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності це означає зниження інформаційної асиметрії: контрагентам простіше оцінити фінансовий стан партнера, що дозволяє пом'якшувати умови платежів у контрактах та зміцнювати довіру в міжнародному бізнес-середовищі.

Вагомий внесок у дослідження інституційного базису зовнішньоекономічної діяльності здійснили вітчизняні науковці. Зокрема, В. Мазуренко (2024) ґрунтовно аналізує трансформацію систем міжнародних розрахунків, підкреслюючи, що впровадження інноваційних банківських технологій стає вирішальною інституційною передумовою для зниження валютних ризиків у комерційних контрактах [12]. Проблематика правового регулювання та гармонізації умов зовнішньоекономічних договорів із міжнародними стандартами детально висвітлена у роботах О. Швиданенко (2023), яка наголошує на важливості інституційної прозорості для підвищення конкурентоспроможності підприємств [13]. Своєю чергою, І. Загоруйко та Л. Петкова (2024) зауважують, що надійність державного нагляду за ринками капіталу та чіткість регуляторних правил є визначальними для мінімізації фінансових втрат на рівні конкретних фірм-контрагентів [14]. Також варто відзначити дослідження О. Рогача (2023), у яких обґрунтовується роль транснаціональних фінансових інститутів у формуванні стабільного інвестиційного середовища [15]. Таким чином, вітчизняна наукова думка солідарна у тому, що зміцнення інституційних інструментів є ключовим фактором оптимізації фінансових умов міжнародних контрактів».

Метою статті та завдання статті. З огляду на проведений аналіз останніх публікацій була сформульована мета статті – теоретичне обґрунтування та аналіз інституційної трансформації фінансових умов міжнародних комерційних контрактів в умовах структурних змін світової економіки. Відповідно до цієї мети були поставлені наступні завдання:

- визначити вплив геоекономічного ландшафту та процесів дедоларизації на зміну валютних застережень і платіжних механізмів у сучасних міжнародних контрактах;
- проаналізувати роль фінансового моніторингу як інституційного чинника, що формує нові вимоги до початкової стадії укладання контрактів;
- обґрунтувати напрями адаптації фінансової звітності до умов використання смарт-контрактів та алгоритмічних методів підтвердження виконання контрактних зобов'язань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується переходом від ліберальної глобалізації до геоекономічної фрагментації. У цьому контексті геополітика перестає бути зовнішнім чинником і перетворюється на внутрішню інституційну передумову формування базових умов міжнародних комерційних контрактів. Головною особливістю даних процесів є руйнування універсальних стандартів: якщо раніше умови контракту базувалися на принципах максимальної фінансової ефективності, то сьогодні пріоритет змінюється в бік інституційної безпеки. Це означає, що вибір фінансових умов (форм розрахунків, гарантій, термінів) тепер залежить не лише від платоспроможності партнера, а й від «геополітичного вектора» країни його походження та стабільності міждержавних союзів. Зміна структури глобальної фінансової системи під впливом цих факторів супроводжується формуванням так званих «дружніх» та «недружніх» фінансових зон, що постає фундаментальним інституційним бар'єром до узгодження ключових фінансових умов контрактів. Як наслідок, виникає певна асиметрія, коли у межах одного блоку діють режими максимального сприяння, тоді як між іншими блоками виникають неузгодженості, в ході яких стандартні ринкові механізми (банківське обслуговування, страхування, правовий захист) блокуються або стають економічно недоцільними.

Огляд сучасних тенденцій свідчить, що тренд на *friend-shoring* та *near-shoring* стає одним із ключових напрямів трансформації глобальних ланцюгів постачання. У звітах МВФ підкреслюється, що такі стратегії є способом мінімізації ризиків у міжнародній торгівлі, адже вони зменшують залежність від країн із високими геополітичними ризиками та нестабільними інституційними системами. В ході моделювання сценаріїв перенесення виробництва з Китаю до країн ОЕСР, фахівці МВФ визначили, що це може призвести до зростання витрат на імпорт у

країнах ОЕСР на 5–10% залежно від галузі, а у довгостроковій перспективі може призвести до зниження глобального ВВП на 0,5–1% [16, с. 90-93]. Особливо чутливими до таких змін є високотехнологічні сектори, де залежність від окремих постачальників критично висока. Крім того, скорочення транскордонного кредитування між «недружніми» блоками на 15–20% супроводжується відповідним зростанням внутрішньблокового фінансування, що трансформує структуру міжнародних потоків капіталу [17, с. 73-74]. У своєму звіті МВФ показник «геополітичної дистанції» – кожні 10% розбіжності у політичних позиціях країн корелюють із 2% зниженням обсягів банківського фінансування торговельних контрактів [17, с. 75]. Це означає, що інституційно-політичні фактори безпосередньо впливають на доступність фінансових ресурсів для забезпечення зобов'язань міжнародних угод.

Світовий банк наголошує, що процеси *friend-shoring* і *near-shoring* вже суттєво впливають на структуру прямих іноземних інвестицій, особливо після глобальних шоків, таких як пандемія COVID-19 та війна в Україні. Згідно з аналітичними оцінками, частка прямих іноземних інвестицій між країнами, що мають схожі політичні позиції у голосуваннях Генеральної Асамблеї ООН, зросла з 45% у 2010 році до понад 62% у 2024 році [18, с. 32-35]. Це свідчить про формування закритих інвестиційних кластерів у межах «дружніх» юрисдикцій. У таких умовах компанії дедалі частіше переходять до стратегічних альянсів, де фінансові параметри контрактів передбачають суттєво розширені механізми відстрочки платежів – від 180 до 360 днів, що є проявом довіри між економіками. Водночас, для проектів, що виходять за межі «дружніх зон», вартість залучення капіталу зростає на 2–3% через необхідність додаткового страхування політичних ризиків [17, с. 76]. Це означає, що інституційно-політична конфігурація світової економіки безпосередньо впливає на фінансові умови контрактів, визначаючи як доступність кредитних ресурсів, так і структуру платіжних механізмів. Геополітична фрагментація стимулює суб'єктів міжнародної торгівлі до перегляду валютних застережень у контрактах. Головною тенденцією 2023–2025 рр. стало впровадження мультивалютних платіжних опцій, що дозволяють мінімізувати ризики блокування трансакцій у доларах США. Так, за даними МВФ (COFER, 2024), частка долара США в світових валютних резервах впала нижче 58% (найнижчий рівень за 25 років). Водночас, у системі SWIFT частка юаня (CNY) у фінансуванні міжнародних торговельних угод за останні два роки зросла до 5,8%, випередивши євро в даному сегменті (рис.1).

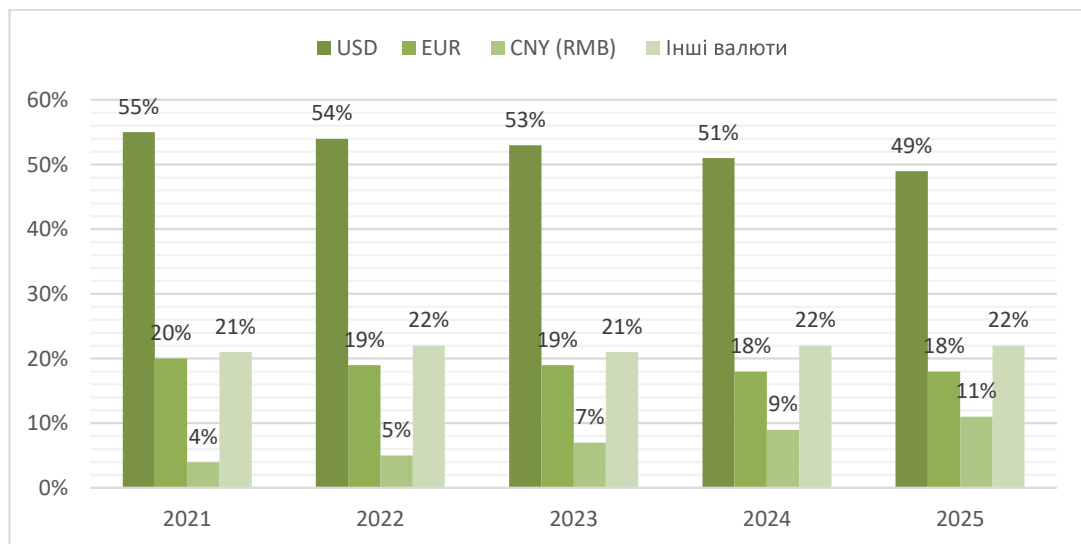

Рис. 1 - Динаміка структури валют фінансування міжнародних торговельних угод (2021–2025 рр.)

Складено автором за даними SWIFT та IMF [19-20]

Отже, можемо фактично підтвердити зміщення інституційних пріоритетів у міжнародних розрахунках: вперше за останні десятиліття частка долара США опустилася нижче критичної позначки у 50%, склавши 49% у 2025 році. Водночас, майже трикратне зростання частки китайського юаня (з 4% до 11%) свідчить про формування потужного альтернативного фінансового полюса. Висока питома вага інших валют (22%) підтверджує тезу про

децентралізацію фінансових умов міжнародних комерційних контрактів та адаптацію бізнесу до нових умов геополітичної реальності.

Вагомим чинником формування фінансових умов міжнародних комерційних контрактів є посилення фінансового моніторингу, особливо в контексту розвитку механізмів геополітичного контролю. Раніше системи контролю були зосереджені переважно на боротьбі з незаконними фінансовими операціями, а нині вони перетворюються на інструмент інституційного контролю. Для підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, це призводить до ускладнення пре-контрактної підготовки, затягування строків платежів та зростання фінансових витрат на комплаєнс, тобто на дотримання вимог законодавства, міжнародних стандартів і внутрішніх регуляторних політик. Основним трендом 2024–2025 рр. є впровадження принципу «наскрізної прозорості», що вимагає документального підтвердження кожного етапу створення вартості товару. Це призводить до необхідності включення у фінансові умови контрактів положень про право одностороннього розірвання угоди у випадку виявлення ризиків у ланцюгу постачання, а також до посилення вимог щодо кінцевого використання продукції та економічної доцільності операцій. Так, за даними Financial Action Task Force (FATF), рівень відмов у проведенні транскордонних платежів через причину «невідповідність внутрішнім політикам ризику банку» зріс у 2024 р. на 12% порівняно з 2022 р.. При цьому, понад 60% таких відмов стосуються контрактів із юрисдикціями, які не перебувають під прямими санкціями, але мають «нестабільний геополітичний статус» [21, с. 76]. Це свідчить, що фінансовий моніторинг дедалі більше виходить за межі класичних антикримінальних практик і стає інституційним фактором, який визначає доступність ліквідності та структуру фінансових умов міжнародних контрактів (табл. 1).

Таблиця 1 - Ключові вектори посилення фінансового моніторингу для фінансових умов міжнародних комерційних контрактів

Вектор моніторингу	Зміни у фінансовому моніторингу	Вимоги моніторингу та контролю	Наслідки фінансових умов міжнародних комерційних контрактів
Розширення перевірки контрагентів (KYC → KYCC, KYCP)	Перевірка не лише контрагента, а й його клієнтів та партнерів.	Надання інформації про ланцюг постачання, підтвердження добросовісності третіх сторін.	Включення пункту про право одностороннього розірвання угоди; зростання витрат на комплаєнс; подовження строків узгодження.
Контроль кінцевого використання (End-Use Monitoring)	Посилений контроль за товарами подвійного призначення та високотехнологічним обладнанням.	Сертифікати кінцевого споживача, гарантії невикористання форми реекспорту.	Обов'язкове включення положень про кінцеве використання; затримка платежів; потреба у додатковій ліквідності.
Перевірка економічної доцільності операції	Аналіз логіки угоди, маршруту постачання та ціни.	Пояснення відхилень від ринкової ціни, обґрунтування логістики.	Можливе блокування платежів; ризик для малого та середнього бізнесу через високі витрати на комплаєнс; випадки de-risking.
Ризики інституційного моніторингу	Перехід від формального контролю до системного управління ризиками.	Узгодження контрактних умов із глобальними стандартами прозорості та безпеки.	Формування нової парадигми ризик-менеджменту: комплаєнс стає не лише витратною статтею, а й ключовим інструментом мінімізації фінансових та репутаційних ризиків.

Джерело: складено авторами за матеріалами: [21]

Фінансовий моніторинг еволюціонував із суто бюрократичної перевірки у складну систему превентивного управління ризиками. Його сучасна логіка ґрунтується не лише на формальному дотриманні вимог AML/CFT (перевірка на предмет законності джерела коштів і відсутності зв'язку з терористичними структурами), а й на побудові багаторівневої архітектури довіри, де кожна транзакція розглядається як потенційний носій системного ризику. У цьому контексті фінансові умови міжнародних комерційних контрактів дедалі більше формуються під впливом

регуляторної політики банків. Це змушує контрагентів резервувати додаткову ліквідність (на рівні 15–20% від суми контракту) для покриття можливих затримок у проведенні платежів; інвестувати у власні комплаєнс-підрозділи, які здійснюють попередню перевірку партнерів, ланцюгів постачання та кінцевого використання предмету угоди та цукати альтернативні технологічні рішення, що дозволяють забезпечити прозорість і надійність операцій без залучення традиційних банківських регуляторів.

Одним із таких рішень є смарт-контракти, що є не лише інноваційною технологією в бізнесі, а й інструментом забезпечення виконання міжнародних комерційних контрактів. Це зумовлює перехід від паперової до цифрової форми підтвердження виконання зобов'язань, що потребує адаптації підходів до фінансової звітності за міжнародними стандартами (МСФЗ). Ключова перевага смарт-контрактів полягає у можливості автоматизованого виконання зобов'язань без залучення посередників, що мінімізує ризики невиконання та забезпечує прозорість транзакцій. Традиційні механізми контролю (банківські гарантії, нотаріальні підтвердження) поступово замінюються алгоритмічною логікою, яка інтегрується у фінансову інфраструктуру. При цьому, МСФЗ мають враховувати не лише факт виконання контракту, а й цифрові механізми його підтвердження. Це означає, що звітність повинна відображати не лише фінансові результати, але й технологічні параметри виконання угоди – від моменту активації смарт-контракту до автоматичного розподілу платежів.

До пріоритетних напрямів трансформації фінансових умов міжнародних комерційних угод під впливом смарт-контрактів та МСФЗ слід віднести наступні:

- динамічне управління ліквідністю та «just-in-time» платежі (перехід від фіксованих дат оплати до алгоритмічного виконання транзакцій у момент підтвердження поставки через IoT-датчики або електронні реєстри, що мінімізує відволікання оборотного капіталу та підвищує ефективність розрахунків);

- автоматизація валютного хеджування (за рахунок інтеграції у смарт-контракти алгоритмів автоматичної конвертації валют або прив'язки ціни до стабільних цифрових з метою зниження ризиків волатильності валютних курсів у довгострокових угодах);

- трансформація визнання доходу за МСФЗ (IFRS 15. Дохід від договорів з клієнтами); виникає необхідність перегляду критеріїв передачі контролю над активами, адже у смарт-контракті право власності та оплата можуть відбуватися одночасно й невідворотно;

- облік специфічних транзакційних витрат (нових витрат на підтримку блокчейн-мережі, які відрізняються від традиційних банківських комісій та потребують чіткої класифікації у звітності як операційні або адміністративні витрати);

- прозорість для фінансового моніторингу та аудиту (завдяки «цифровому сліду» смарт-контрактів, аудиторі можуть переходити від вибіркової перевірки документів до автоматизованої верифікації умов контракту в режимі реального часу);

- конвергенція юридичних та фінансових застережень (фінансові умови контракту: штрафи, бонуси, дисконти, стають автоматичним кодом, що виключає можливість суб'єктивного трактування виконання зобов'язань сторонами).

У сукупності ці напрями визначають нову логіку формування фінансових угод міжнародних комерційних контрактів, де технологічні інновації та міжнародні стандарти звітності взаємодіють як єдина система регуляторних та економічних чинників.

Висновки. Узагальнення результатів проведеного дослідження дозволяє констатувати фундаментальну трансформацію фінансових умов міжнародних комерційних контрактів під впливом системних викликів розвитку світової економіки. У міжнародній торгівлі обґрунтований перехід до моделі «безпечних економічних блоків». Це означає, що при укладанні контрактів контрагенти тепер зважають не лише на ціну, а й на політичну близькість країн. Як наслідок, логістичні ланцюги стають дорожчими, а умови інвестування більш жорсткішими. Доведено, що домінування долара США як головної розрахункової валюти в міжнародних розрахунках поступово слабшає, що спонукає підприємства дедалі частіше включати в контракти застереження про використання інших валют. Відбулися зміни у фінансовому моніторингу на основі аудиту всієї мережі зв'язків контрагентів, що зумовлює необхідність закладати у фінансові

умови більшій терміні оплати та мати значний запас вільних коштів на випадок затримок платежів. Цифровізація та нові стандарти звітності (смарт-контракти та блокчейн) стають реальним способом обійти регуляторні перешкоди. Оскільки оплата в таких системах відбувається автоматично за фактом поставки, це вимагає перегляду підходів до МСФЗ – звітність компаній має тепер відображати не лише суми, а й цифрові докази виконання зобов'язань, що робить фінансовий аудит більш прозорим та швидким.

Подальші дослідження мають зосередитися на створенні «карти фінансової надійності» країн, аналізі впливу цифрових валют центральних банків на юридичну силу контрактних застережень та оцінці ефектів автоматизованого аудиту на вартість звітності за МСФЗ. Це дозволить сформулювати нові моделі управління ризиками та прозорості у міжнародних комерційних контрактах. Отримані результати будуть корисними як для міжнародного бізнесу, так і для регуляторних інституцій у нестабільних геополітичних умовах.

Список використаних джерел

1. ICC Dispute Resolution Statistics. International Chamber of Commerce. 2024. URL: <https://iccwbo.org/dispute-resolution/resources/icc-dispute-resolution-statistics/> (дата звернення: 18.10.2025).
2. Global Insolvency Outlook. Allianz Trade. 2024. URL: https://www.allianz-trade.com/en_global/news-insights/economic-insights.html (дата звернення: 15.10.2025).
3. Mishkin F. S., Eakins S. G. Financial Markets and Institutions. 10th Edition. Publisher: Pearson, 2023. URL: https://www.pearson.de/media/muster/toc/toc_9781292459530.pdf (дата звернення: 04.10.2025).
4. Tang C., Liu X., Zhou D. Financial market resilience and financial development: a global perspective. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*. 2022. Vol. 80. Art. 101650. DOI: 10.1016/j.intfin.2022.101650. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1042443122001226> (дата звернення: 02.10.2025).
5. Zhang X., Sun C. Institutional determinants of financial resilience: a global perspective. *SSRN*. 2024. DOI: 10.2139/ssrn.5012239. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5012239 (дата звернення: 10.10.2025).
6. Petry J., Nölke A. BRICS and the global financial order: liberalism contested? Cambridge: Cambridge University Press, 2024. DOI: 10.1017/9781009498739 URL: <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/012E5E36D61B671834AF92BCF8122EDA/9781009498760AR.pdf/brics-and-the-global-financial-order.pdf> (дата звернення: 02.10.2025).
7. Wardle M., Mainelli M. The Global Financial Centres Index. 36th edition. Z/Yen Group Limited. September 2024. URL: https://www.longfinance.net/media/documents/GFCI_36_Report_2024.09.24_v1.1.pdf (дата звернення: 02.10.2025).
8. Dubai International Financial Centre. The future of financial centres: White Paper. Version 1.0. June 2022. URL: https://www.longfinance.net/media/documents/The_Future_Of_Financial_Centres_June_2022_v1.0.pdf (дата звернення: 02.10.2025).
9. International Organization of Securities Commissions. Policy recommendations for Decentralized Finance (DeFi): Consultation Report. CR/04/2023. September 2023. URL: <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD744.pdf> (дата звернення: 05.10.2025).
10. Global Financial Markets Association. Report on the impact of distributed ledger technology in global capital markets. May 17, 2023. URL: <https://www.gfma.org/wp-content/uploads/2023/05/impact-of-dlt-on-global-capital-markets-full-report.pdf> (дата звернення: 04.10.2025).
11. Sultan K. H., Hassan H. M., Mohamed J., Abbas N. A., Kubiv S. The Effects of International Financial Reporting Standards on Global Capital Markets. *Journal of Ecohumanism*. 2024. Vol. 3. No. 5. Pp. 604–620. DOI: 10.62754/joe.v3i5.3926. URL: <https://ecohumanism.co.uk/joe/ecohumanism/article/view/3926> (дата звернення: 04.10.2025).
12. Мазуренко В. П. Міжнародні фінанси та цифрові трансформації платіжних систем. *Економіка та станції*. 2024. № 2. С. 45–52.
13. Швиданенко О. А. Глобальна конкурентоспроможність в умовах інституційних змін. *Міжнародна економічна політика*. 2023. № 1 (38). С. 112–128.

14. Загоруйко І. О., Петкова Л. О. ДЕА-стратегії у міжнародному портфельному інвестуванні. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. 2024. Вип. 1. С. 22–31.
15. Рогач О. І. Геоекономічна фрагментація та трансформація стратегій транснаціональних корпорацій. *Міжнародна економічна політика*. 2023. № 2 (39). С. 7–32.
16. International Monetary Fund. World Economic Outlook: A Rocky Recovery. 2023. URL: <https://www.imf.org/en/publications/weo/issues/2023/04/11/world-economic-outlook-april-2023> (дата звернення: 04.10.2025).
17. Washington, DC, April. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report: Safeguarding Financial Stability amid Tight Monetary and Financial Conditions. 2023. Washington, DC, April.
18. World Bank. Global Economic Prospects, January 2024. Washington, DC: World Bank
19. Digital Money and the Future of the International Monetary System. IMF Policy Paper. Washington, DC: International Monetary Fund, 2024. 58 p.
20. RMB Tracker: Monthly reporting and statistics on renminbi (RMB) progress towards becoming an international currency. SWIFT. 2025. January. URL: <https://www.swift.com/products/renminbi-tracker/document-centre?category%5B0%5D=168711&page=1> (дата звернення: 20.10.2025).
21. Financial Action Task Force. Annual Report 2024–2025. Paris: FATF, 2025. 112 p

References

1. International Chamber of Commerce. (2024). ICC dispute resolution statistics. Retrieved from <https://iccwbo.org/dispute-resolution/resources/icc-dispute-resolution-statistics/> (accessed 18.10.2025).
2. Allianz Trade. (2024). Global insolvency outlook. Retrieved from https://www.allianz-trade.com/en_global/news-insights/economic-insights.html (accessed 15.10.2025).
3. Mishkin, F. S., & Eakins, S. G. (2023). Financial markets and institutions (10th ed.). Pearson. Retrieved from https://www.pearson.de/media/muster/toc/toc_9781292459530.pdf (accessed 04.10.2025).
4. Tang, C., Liu, X., & Zhou, D. (2022). Financial market resilience and financial development: A global perspective. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 80, Article 101650. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2022.101650> Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1042443122001226> (accessed 02.10.2025).
5. Zhang, X., & Sun, C. (2024). Institutional determinants of financial resilience: A global perspective. *SSRN*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.5012239>. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5012239 (accessed 10.10.2025).
6. Petry, J., & Nölke, A. (2024). BRICS and the global financial order: Liberalism contested? Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009498739>. Retrieved from <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/012E5E36D61B671834AF92BCF8122EDA/9781009498760AR.pdf/brics-and-the-global-financial-order.pdf> (accessed 02.10.2025).
7. Wardle, M., & Mainelli, M. (2024). The global financial centres index (36th ed.). Z/Yen Group Limited. Retrieved from https://www.longfinance.net/media/documents/GFCI_36_Report_2024.09.24_v1.1.pdf (accessed 02.10.2025).
8. Dubai International Financial Centre. (2022). The future of financial centres: White paper (Version 1.0). Retrieved from https://www.longfinance.net/media/documents/The_Future_Of_Financial_Centres_June_2022_v1.0.pdf (accessed 02.10.2025).
9. International Organization of Securities Commissions. (2023). Policy recommendations for decentralized finance (DeFi): Consultation report (CR/04/2023). Retrieved from <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD744.pdf> (accessed 05.10.2025).
10. Global Financial Markets Association. (2023). Report on the impact of distributed ledger technology in global capital markets. Retrieved from <https://www.gfma.org/wp-content/uploads/2023/05/impact-of-dlt-on-global-capital-markets-full-report.pdf> (accessed 04.10.2025).
11. Sultan, K. H., Hassan, H. M., Mohamed, J., Abbas, N. A., & Kubiv, S. (2024). The effects of international financial reporting standards on global capital markets. *Journal of Ecohumanism*, 3(5), 604–620. <https://doi.org/10.62754/joe.v3i5.3926>. Retrieved from <https://ecohumanism.co.uk/joe/ecohumanism/article/view/3926> (accessed 04.10.2025).
12. Mazurenko, V. P. (2024). International finance and digital transformations of payment systems. *Economics and Stations*, 2, 45–52. (in. Ukr.)

13. Shvydanenko, O. A. (2023). Global competitiveness under institutional changes. *International Economic Policy*, 1(38), 112–128. (in. Ukr.)
14. Zagoruiko, I. O., & Petkova, L. O. (2024). DEA strategies in international portfolio investment. *Bulletin of Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytsky. Series "Economic Sciences"*, 1, 22–31. (in. Ukr.)
15. Rogach, O. I. (2023). Geo-economic fragmentation and transformation of strategies of transnational corporations. *International Economic Policy*, 2(39), 7–32. (in. Ukr.)
16. International Monetary Fund. (2023). World Economic Outlook: A Rocky Recovery. 2023. Retrieved from <https://www.imf.org/en/publications/weo/issues/2023/04/11/world-economic-outlook-april-2023> (accessed 04.10.2025).
17. International Monetary Fund. (2023). Global financial stability report: Safeguarding financial stability amid tight monetary and financial conditions. Washington, DC, April.
18. World Bank. (2024). Global economic prospects, January 2024. Washington, DC: World Bank.
19. International Monetary Fund. (2024). Digital money and the future of the international monetary system. IMF Policy Paper. Washington, DC, 58 p.
20. SWIFT. (2025). RMB tracker: Monthly reporting and statistics on renminbi (RMB) progress towards becoming an international currency. January. Retrieved from <https://www.swift.com/products/renminbi-tracker/document-centre?category%5B0%5D=168711&page=1> (accessed 20.10.2025).
21. Financial Action Task Force. (2025). Annual report 2024–2025. Paris: FATF, 112 p.

PETKOVA Lesya
Doctor of Economics, Professor

LESHCHENKO Marina
PhD (Economics), Associate Professor

ZAGORUYKO Ivan
PhD (Economics), Associate Professor

INSTITUTIONAL FACTORS IN THE FORMULATION OF FINANCIAL TERMS IN INTERNATIONAL COMMERCIAL CONTRACTS

Introduction. *The article investigates institutional factors shaping and transforming the financial conditions of international commercial contracts in the current stage of global economic development. The transition from liberal globalization to geo-economic fragmentation has led to the formation of differentiated financial zones based on geopolitical proximity of countries, which has become a decisive barrier to harmonizing parameters of international settlements.*

Purpose. *The purpose of the article is to provide theoretical justification and analysis of the institutional transformation of financial conditions in international commercial contracts under structural changes in the global economy. The objectives include: identifying the impact of the geo-economic landscape and fragmentation of the global payment architecture; analyzing the role of financial monitoring as an institutional factor shaping new requirements for the initial stage of contract conclusion; and substantiating directions for adapting financial reporting to the use of smart contracts and algorithmic methods of confirming contractual obligations.*

Results. *The study reveals that dollarization and strengthened banking compliance significantly influence the structure of payment mechanisms and the accessibility of international liquidity. The share of the US dollar in global reserves has fallen below critical thresholds, while the role of alternative currencies, particularly the Chinese yuan, has increased. Enhanced financial monitoring has evolved into a system of institutional control, raising compliance costs and liquidity requirements. At the same time, smart contracts emerge as a technological instrument ensuring the fulfillment of obligations, enabling automated execution of payments, dynamic liquidity management, and transparent auditing under IFRS standards.*

Originality. *The originality of the research lies in substantiating the convergence of institutional and technological factors that jointly determine the financial conditions of modern international contracts. It highlights how geo-economic fragmentation and fragmentation of the global payment architecture, requiring businesses to reconsider currency clauses and liquidity strategies. Furthermore, the article emphasizes the necessity of adapting financial reporting standards to digital mechanisms of contract execution, thereby integrating regulatory, economic, and technological dimensions. Special attention is given to the role of smart contracts as a new institutional tool that simultaneously ensures compliance, transparency, and efficiency, while transforming the logic of IFRS-based reporting. This dual institutional-technological perspective provides a novel framework for understanding how global trade adapts to systemic challenges and regulatory innovations.*

Conclusion. *The findings confirm a fundamental transformation of financial conditions in international commercial contracts. Fragmentation of the global payment architecture, compliance monitoring, and digital innovations redefine the logic of settlements and reporting, creating new institutional frameworks for global trade. Contracts increasingly depend on geopolitical alignment, while financial monitoring evolves into a decisive factor shaping liquidity and payment terms. The integration of smart contracts and blockchain technologies demonstrates the emergence of a decentralized and technologically driven system of international finance. The results can be recommended for use by enterprises engaged in foreign economic activity in managing financial risks and developing strategies for adapting business to new institutional conditions of the world economy. Moreover, the study underscores the importance of revising IFRS standards to reflect digital proofs of contract execution, ensuring that financial reporting captures not only monetary outcomes but also technological evidence of compliance. This comprehensive approach strengthens transparency, accelerates auditing, and supports resilience of international trade in an era of geo-economic fragmentation.*

Keywords: *financial terms, international commercial contracts, geo-economic fragmentation, banking compliance, smart contracts, financial reporting.*

Одержано редакцією: 15.09.2025
Прийнято до публікації: 17.10.2025